

Association des traducteurs de la République de Macédoine

Асоцијација на преводчици на Република Македонија

马其顿共和国翻译员协会

Translators Association of the Republic of Macedonia

Асоцијација на преводчици на Република Македонија

Здружение на преведувачи на Република Македонија

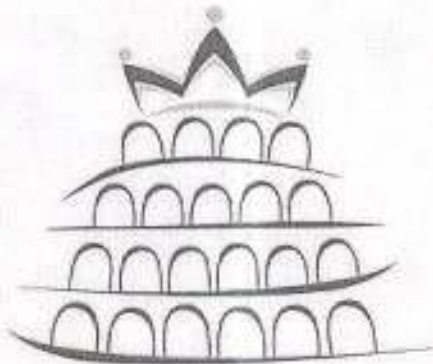
Во анализата што следи ќе демонстрираме кои би биле придобивките од врзувањето на веќе поставените законски основи и барања во една целина, односно проширувањето на статусот самовработено физичко лице со регистрирање на преведувачите/толкувачите (или други слободни професии) во соодветен регистар на професијата и паушално плаќање на придонесите, однапред за цела година, покрај веќе предвиденото плаќање на персоналниот данок. Предлогот исто така ги зема предвид искуствата од останатите земји во Европа, согледани во документот Социјалната заштита на самовработените лица, подготвен од Генералниот директорат за вработување, социјални прашања и инклузија на Европската унија¹ и приложен кон овој документ.

1. Предлог модел на самовработен преведувач/толкувач физичко лице (или припадник на друга слободна професија)

ЗПРМ предлага Министерството за финансии (УЈП) и Министерството за труд и социјални работи со акт да го регулираат статусот самовработено физичко лице за преведувачите/толкувачите или други слободни професии во кој би се предвидело паушално авансно плаќање на пакети за пензиско и здравствено осигурување и кој би го уредувал следното:

- 1.1 Се предвидуваат пакети за паушално авансно плаќање на задолжителните придонеси во 3 износи: (1) за нето приходи во просечен месечен износ до просечната плата, (2) за нето приходи до две нето просечни плати и (3) за нето приходи до максималниот дозволен нето приход како самовработено физичко лице (предлогот на ЗПРМ е овој износ да е три просечни месечни плати).
- 1.2 Надлежните органи ја поседуваат потребната експертиза и следат определени постапки и процедури при утврдувањето на обврските за плаќање на социјалното осигурување. Поради тоа би ви оставиле на вас да ги пресметате точните износи на трите пакети споменати во точка 1.1 земајќи предвид сите подолу наведени образложенија. Предлогот на ЗПРМ за износот на овие пакети за здравствено и пензиско осигурување, врз основа на дискусии со колегите од преведувачката и

¹ Social protection in the Member States of the European Union, of the European Economic Area and in Switzerland. Social protection of the self-employed, Situation on 1 January 2014. Social Protection and Activation Systems. European Commission, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion, 2014.

Association des traducteurs de la République de Macédoine

Асоциација на преводчици на Република Македонија

马其顿共和国翻译员协会

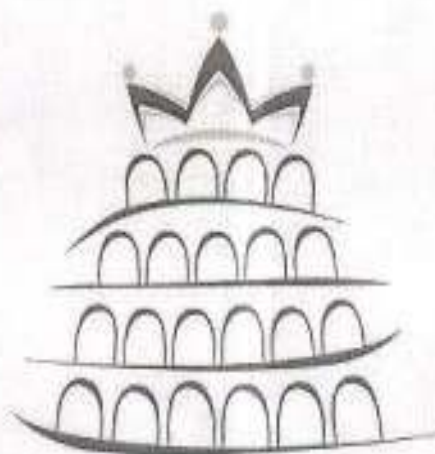
Translators Association of the Republic of Macedonia

Асоциација на преводчици на Република Македонија

Здружение на преведувачи на Република Македонија

толкувачката професија, и земајќи ги предвид сите долу наведени аргументи и олеснувања, се следните (1) 20.000 ден. годишно однапред, (2) 30.000 ден. годишно однапред и (3) 45.000 ден. годишно однапред.

- 1.3 Предлагаме, исто така, овие пакети да бидат достапни за купување од страна на сите заинтересирани граѓани што се запишани во регистри за вршење дејност, што ќе сакаат да ги уплаќаат за да можат да остварат право на пензиско и здравствено осигурување дури и ако немаат доволно приходи.
- 1.4 Треба да се утврди дозволеният просечен нето месечен или годишен приход на самовработеното физичко лице. Според сегашните правила на УЛП за самовработени лица тој изнесува две просечни плати. ЗПРМ сепак смета дека овој износ треба да се зголеми на најмалку 3 просечни нето плати. Причината за ваквото зголемување би била што и покрај тоа што износот кој останува по плаќањето на данокот и придонесите во случај на хонорар за превод или толкување се смета за нето износ (нето плата) тој во суштина **не е нето плата за нас** бидејќи од него ги плаќаме сите други трошоци (пр. сметководствени услуги, комунални/простор таму каде што работиме) и инвестициите во алатки и материјали за работа (компјутери, печатачи, скенери и др. сл. опрема, софтвери, речници, референтни материјали, телефони), професионална надградба (членство во професионални здруженија, конференции, семинари, обуки) и маркетинг. На сето ова отпаѓа најмалку 50 проценти од заработениот износ кој го нарекуваме нето по одземањето на придонесите и персоналниот данок. Овде одбравме за сумите да зборуваме во нето износ бидејќи законските плати се цитираат во нето износи, но не би имале ништо против да бидат изразени и во бруто износи.
- 1.5 Треба да постои даночно олеснување кое ќе се однесува и на персоналниот данок и на придонесите поради (1) веќе наведените причини во претходната точка (1.4, трошоци од работењето), (2) преводот и толкувањето се авторска работа/труд и подлежат на Законот за авторски и сродни права, и (3) придонесите ќе се плаќаат авансно за цела година однапред, што е основа за намалување бидејќи фондовите однапред добиваат готови пари за цела година.
- 1.6 Затоа, врз основа на горенаведените причини сметаме дека даночното олеснување треба да изнесува 50% на нето основните за секој гореспоменат пакет посебно, и за придонесите и за персоналниот данок.

Association des traducteurs de la République de Macédoine

Асоцијација преводачичков Републики Македонија

马其顿共和国翻译员协会

Translators Association of the Republic of Macedonia

الترجمة و الترجمة و الترجمة و الترجمة و الترجمة

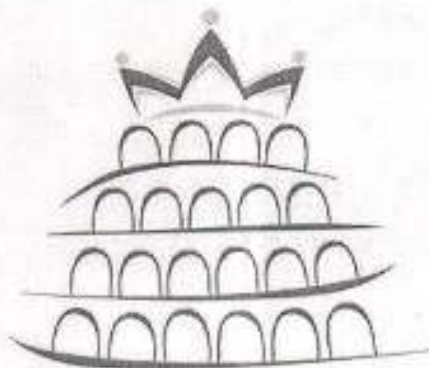
Здружение на преведувачи на Република Македонија

1.7 Во поглед на персоналниот данок, постојните олеснувања се 50% за книжевен превод и 30% за друг превод и толкување. Со оглед на сето веќе образложено како и фактот што за другиот превод и толкување важат истите барања и трошоци за преведувачите како и за книжевниот превод, а и општествената важност на другиот превод е на еднакво ниво како и на книжевниот превод, сметаме дека оваа стапка треба да се изедначи на 50% за сите видови превод и толкување.

1.8 Во поглед на пензиското осигурување, сметаме дека придонесот треба да се уплаќа и во првиот и во вториот фонд, каков што е случајот со сите вработени лица.

1.9 Во поглед на здравственото осигурување, сметаме дека самовработеното физичко лице треба да ги има истите права како и секое друго вработено лице.

1.10 Дополнително, со цел добивање на статусот самовработено физичко лице, лицето мора да е запишано во соодветен регистар за професијата во соодветно надлежно тело. Ова барање е наметнато и со новиот Закон за забрана на нерегистрирана дејност (http://www.mtsp.gov.mk/content/pdf/zakoni/Zakon_neregistrirana_dejnost.pdf). За професиите слободен преведувач и толкувач таков регистар не постои во ниту една институција, освен Регистарот на судски преведувачи при Министерството за правда кој не ги опфаќа сите професионални преведувачи и толкувачи туку само судските преведувачи и тоа не сите туку само од одредена година до сегашноста. За да се заокружи целината на статусот самовработен преведувач/толкувач (или друга слободна професија), неопходно е да се отвори регистар на професионални преведувачи и толкувачи. Најблиску до ваков регистар е регистарот на Здружението на преведувачи на Република Македонија. Во него се запишани сите членови на ЗПРМ кои ги исполнуваат сите професионални и етички стандарди за вршење на професијата пропишани од ЗПРМ, а засновани на прифатените европски и меѓународни професионални и етички стандардни (Европскиот стандард за преведување EN5038, Професионалните стандарди на Меѓународното здружение на конференциски толкувачи –АПС, Кодексот на професионално и етичко однесување на ЗПРМ, Статутот на ЗПРМ). Регистарот на

Association des traducteurs de la République de Macédoine

Асоциација на преводчици Република Македонија

马其顿共和国翻译员协会

Translators Association of the Republic of Macedonia

الترجمة والترجمة في جمهورية مقدونيا

Здружение на преведувачи на Република Македонија

да му се довери на ЗПРМ да го води овој регистар, како посебен регистар од регистарот на членови, но за тоа на ЗПРМ ќе му биде потребна дополнителна финансиска и експертска помош и персонал за да го изгради капацитетот да ја врши оваа работа за територијата на цела РМ. ЗПРМ нема вработен персонал, сета работа во ЗПРМ ја работат членови на ЗПРМ на доброволна основа.

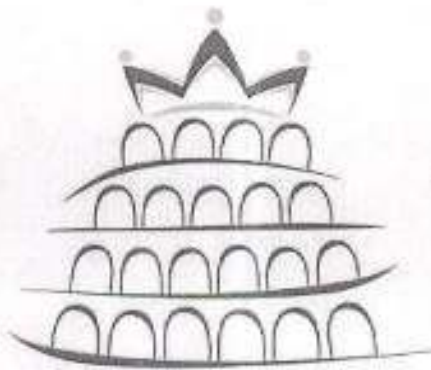
- 1.11 Со професионален регистар, пакети за авансно годишно плаќање на придонесите од задолжителното социјално осигурување и плаќање на персоналниот данок целосно се заокружува статусот на самовработен преведувач/толкувач физичко лице (слободен преведувач/толкувач) или самовработено физичко лице од слободна професија.

2. Анализа на слабостите на сегашните решенија

Како што стојат работите во моментот, слободните преведувачи/толкувачи (или припадници на др. слободни професии) за да ја извршуваат својата професија можат да имаат:

- (1) статус на невработено лице што добива хонорари за својата работа без при тоа да остварува никакви права на пензиско и здравствено осигурување, или
- (2) да бидат некаде формално вработени за да можат да остварат право на пензиско и здравствено осигурување а да ја вршат својата вистинска дејност хонорарно, или
- (3) да станат трговец-поединец или некоја друга форма на трговско друштво.

Меѓутоа, природата на преведувачката/толкувачката професија, а и на сите други слободни професии (уметници од сите видови, новинари, лектори и сл.) е таква што не обезбедува континуитет на работните ангажмани, а со тоа ни на приходите. Многу често има големи паузи помеѓу ангажманите, а има и месеци во кои најчесто воопшто нема ангажмани (летните месеци јули и август и декември и јануари). Исто така, некои ангажмани траат многу долго па поминува многу време, некогаш неколку години додека да се добие хонорарот. Неретко ангажманите не се во доволен обем или со доволен континуитет за вршителот на дејноста да може да биде правен субјект и редовно да ги подмирува сите давачки и трошоци пропишани со закон. Токму поради ова, опцијата 3 погоре не одговара на голем број слободни преведувачи/толкувачи. Опцијата 2 е опција од немајкаде, а кога засегнатите преведувачи/толкувачи (или припадници на др. слободни професии) би имале опција за самовработување во која би биле опфатени и пензиското и здравственото осигурување во голем број би мигрирале кон таа опција, бидејќи покрај другото би им ги олеснила и деловните односи со клиентите. Опцијата 1 погоре е неповолна за сите преведувачи/толкувачи и припадници на др. слободни професии што

Association des traducteurs de la République de Macédoine

Асоцијација преводачницов Републики Македонија

马其顿共和国翻译员协会

Translators Association of the Republic of Macedonia

Транслагатори асоцијација на Република Македонија

Здружение на преведувачи на Република Македонија

УЈП вели дека сите физички лица кои остваруваат приходи од самостојна дејност, должни се својата дејност да ја регистрираат кај надлежниот регистар. На ова се осврнавме погоре и дадовме предлог како да се исполни, но како услов за статус на самовработено лице веќе е поставен од страна на УЈП. Исто така, во истата брошура, УЈП вели дека овој регистар може да биде кај соодветната асоцијација на која припаѓате (Здружението на преведувачи на РМ (ЗПРМ) би можело да го води овој регистар, но бидејќи ЗПРМ нема ни финансиски средства ниту човечки ресурси да го воспостави и да го води регистарот, ќе треба да добие зналителна поддршка од некоја институција. Во секој случај, подготвени сме да помогнеме околу изработка на условите за запишување во регистарот на професијата за да обезбедиме дека запишаните вршители на превод и толкување ќе ги исполнуваат највисоките професионални стандарди за вршење на својата професија).

Понатаму, во брошурата се вели дека овие регистри се должни по службена должност до Централниот регистар на РМ да ги пренесат решенијата за упис, заради обезбедување на соодветните податоци за регистрацијата, како што се: ЕМБС, ЕДБ, шифра на дејност, правна форма и сл. Сите податоци запишани во регистрите ќе имаат правно дејство спрема трети лица, од денот кога ќе бидат пренесени во електронска форма и објавени на веб страницата на Централниот регистар www.crm.com.mk.

Во истата брошура, УЈП предвидува можност за паушално оданочување на приходите на граѓаните кои вршат самостојна дејност:

- кои не се во состојба да водат деловни книги или на кого водењето на деловните книги им го отежнува вршењето на дејноста;
- кои не вработуваат други лица;
- во чија дејност не вложуваат и други лица; и
- кои остваруваат нето годишен приход од вршење на дејност до две просечни годишни плати, но ние овде предлагаме таа граница да изнесува три просечни плати месечно од горенаведените причини (види точка 1.4).

Граѓаните кои вршат регистрирана дејност, а кои персоналниот данок на доход го плаќаат во паушален износ, не се обврзници за водење на деловни книги и немаат обврска да воведат во употреба одобрен систем за евидентирање на готовински плаќања. Аналогно на ова и не се обврзани да состават и да достават Годишна сметка до УЈП и до Регистарот на годишните сметки при Централниот регистар.

2.3 Заклучок

За повеќе информации посетете ја нашата интернет-страница www.mata.mk

To see MATA Bylaws, Code of Professional Conduct and Ethics, Framework Action Programme and other relevant information and documents please visit our website <http://www.mata.mk>

Association des traducteurs de la République de Macédoine

Асоцијација преводачницов Републики Македонија

马其顿共和国翻译员协会

Translators Association of the Republic of Macedonia

الجمعية الوطنية للمترجمين في جمهورية مقدونيا

Здружение на преведувачи на Република Македонија

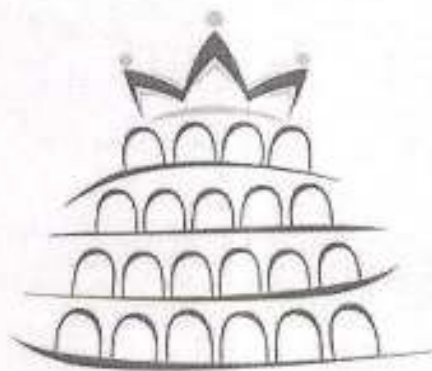
Горенаведените услови се однесуваат на плаќањето персонален данок, но тој би можел да се дополни со паушално плаќање на придонесите од задолжително социјално осигурување, кои би се плаќале однапред за цела година, во три различни износи, според просечните приходи на засегнатите самовработени физички лица (види погоре точка 1.2) и со тоа убаво да се опфатат сите аспекти и законски барања, и да им се овозможи на преведувачите и толкувачите (и на другите слободни професии) професионално и во согласност со законските обврски да ја вршат својата професија и рамноправно да учествуваат во правниот промет, и да ги остварат обврските и правата од задолжителното социјално осигурување. Стекнувањето статус на самовработено физичко лице од професијата преведувач/толкувач или друга слободна професија треба да биде на доброволна основа, но барање на лицето.

Дополнително треба да се регулира како се прекинува статусот на самовработено лице и како тој би преминал во друг облик на правен субјект или како сосема би прекинал.

3. Придобивки од статусот самовработен преведувач/толкувач физичко лице (слободен преведувач/толкувач) за слободните преведувачи и толкувачи и за државата

Придобивките од дооформувањето и практичната примена на ваквиот модел на самовработен преведувач толкувач физичко лице (или припадник на друга слободна професија) се повеќекратни:

- 3.1 Голем број припадници на слободните професии ќе имаат можност да го сменат својот статус од невработени во вработени лица. Само заедницата на преведувачи и толкувачи брои неколку илјади слободни преведувачи и толкувачи. Ако на тоа ги додадеме и актерите, музичките, ликовните и другите уметници, писатели, новинари, лектори итн. ќе стасаме до значителна бројка на лица што би се самовработиле и не би биле на товар на државата како невработени. Би можело да се каже дека со воведувањето на овој модел на самовработување ќе се намали забележливо бројот невработени.

Association des traducteurs de la République de Macédoine

Асоцијација на преводчици на Република Македонија

马其顿共和国翻译员协会

Translators Association of the Republic of Macedonia

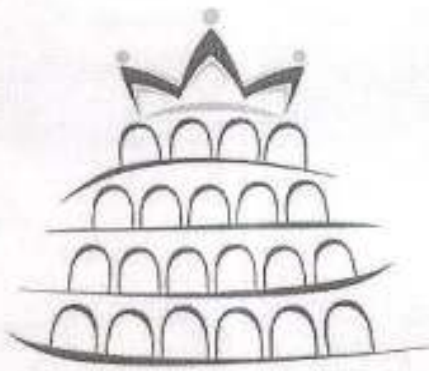
انجمن مترجمين جمهوريه مقدونيا

Здружение на преведувачи на Република Македонија

Сметаме, исто така, дека треба да постојат стимулации и олеснувања за нови самовработени лица во овој модел, како што има за другите облици на самовработување, секако приспособени на карактеристиките на овој модел.

- 3.2 Ќе придонесе за подигање на професионалните стандарди и квалитетот во вршењето на професиите преведувач и толкувач бидејќи ќе биде точно определено кој може да се запише во регистарот на професионални преведувачи и толкувачи и под кои услови за професионално да се занимава со овие професии како самовработено физичко лице.
- 3.3 На почетокот на секоја година во фондовите за пензиско и здравствено осигурување авансно ќе се слеваат средства од трите пакети за задолжително социјално осигурување предложени и образложени погоре (види точка 1.2) со што ќе се зголеми капацитетот на фондовите да ги опслужуваат своите корисници.
- 3.4 Трите пакети ќе бидат достапни за сите физички лица што вршат дејност и се запишани во соодветните регистри без оглед дали ги заработуваат горните наведени граници, односно дури и ако не заработуваат ни до најниската просечна плата. Тоа значи дека под услов редовно да го плаќаат пакетот за задолжително пензиско и здравствено осигурување без оглед што заработуваат помалку од предвидената просечна нето плата за пакетот (на пр. под 9.500 денари за првиот пакет), ќе можат да ги уживаат правата и придобивките од осигурувањето и со тоа да си обезбедат посреден и поздрав живот и да си обезбедат најниска пензија доколку ги исполнат законските барања за минималните уплатени износи и минималниот број години (15). Ваквиот пристап во продавањето на пакетите за задолжително социјално осигурување значително ќе го подобри квалитетот на животот на посиромашното население во РМ, како и задоволството на граѓаните од системот за социјална заштита.
- 3.5 Ќе се започне практика која е присутна во повеќе европски земји (види погоре/фуснота...), со што Македонија ќе стане една од земјите што ги следат прогресивните трендови во областа на социјалното осигурување.

Се надеваме дека сериозно ќе го разгледате нашиот предлог и дека тој ќе претставува солидна основа за взаемна дискусија и продуктивна средба. Се надеваме дека ќе не

Association des traducteurs de la République de Macédoine

Асоцијација преводачкови Републики Македонија

马其顿共和国翻译员协会

Translators Association of the Republic of Macedonia

ترجمانوں کی تنظیم جمہوریہ مقدونیہ

Здружение на преведувачи на Република Македонија

викнете на првична работна средба на која понатаму би го доразгледале нашиот предлог што е можно поскоро. Ако и вам ви одговара, би сакале да се сретнеме со претставници на горесменуваните државни органи **на почетокот на месец октомври**, во вашите простории. Во меѓувреме, ние ќе ја продолжиме јавната дискусија со членовите на професиите преведувач и толкувач, и со членовите на другите слободни професии (лектори, писатели, музички, ликовни и други уметници...) и со нивните здруженија и дополнително ќе ви доставиме ажуриран подобрен документ врз основа на јавната дискусија.

Со почит,

с.р.

Ирена Кацарски-Кимова

Претседател

Здружение на преведувачи на Република Македонија (ЗПРМ)

Телефон за контакт: 071 308516

Е-маил: zdruzenie.preveduvaci@gmail.com